

Eduskunta Sosiaali- ja terveysvaliokunta

HE 7/ 2024 vp

Asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi alkoholilain 17 ja 26 §:n muuttamisesta

A-Kiltojen Liitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua sosiaali- ja terveysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi alkoholilain 17 ja 26 §:n muuttamisesta. Valtakunnallinen päihdetoipujajärjestö A-Kiltojen Liitto ry kehittää ja tukee paikallisten päihdetoipujayhdistysten A-kiltojen päihdeohjelmia ja yhdistysmuotoista vapaaehtois- ja vertaistukitoimintaa, edistää toipumiskulttuuria A-killoissa sekä tekee A-kiltatoimintaa valtakunnallisesti näkyväksi. A-Kiltojen Liitto ry myös toimii päihdetoipujien vaikutuskanavana ja edunvalvojana sekä osallistuu päihdetoipujien kokemustiedolla yhteiskunnalliseen päihdekeskusteluun. Lisäksi A-Kiltojen Liitto ry kehittää nais erityistä päihderiippuvuuden ja lähisuhdeväkivallan vastaista työtä ja vaikuttamistoimintaa.

Lausunnonantajan lausunto

Hallituksen esityksessä (HE) ehdotetaan muutettavaksi alkoholilakia siten, että alkoholijuomien vähittäismyyntiä koskevia säännöksiä muutettaisiin sallimalla luvanvaraiseen vähittäismyyntiin enintään 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien alkoholijuomien lisäksi myös enintään 8,0 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävät käymisteitse valmistetut alkoholijuomat. Lausunnossamme pyrimme päihdetoipujajärjestön näkökulmasta tuomaan esiin joitain esitettyjen lakimuutosten sosiaali- ja terveysvaikutuksia sekä vaikutuksia julkiseen talouteen ja Alkon kansanterveydelliseen tehtävään, ja esitämme, että hallituksen esittämiä lakimuutoksia ei tehtäisi.

Sosiaali- ja terveysvaikutukset

Päihderiippuvuutta sairastavia ihmisiä on Suomessa arviolta noin 350 000. Suomessa on arviolta 65 000–70 000 lasta, joiden toisella tai molemmilla vanhemmilla on päihdeongelma. Lasten lisäksi ovat ne kaikkiaan lähes miljoona muuta läheistä, jotka kokevat pelkoa, ahdistusta, huolta ja surua perheenjäsenen tai muun tärkeän ihmisen

päihteiden käytöstä. Olemme huolissamme siitä, että kaikkien näiden ihmisten tilanne huononee entisestään, mikäli esitetyt lakimuutokset tehdään.

Jos enintään 8,0 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävät käymisteitse valmistetut juomat tuodaan HE:n mukaisesti tarjolle lähikauppaan, niin tarjonnan ja saatavuuden lisääntyessä alkoholin kulutus ja päihdehaitat lisääntyvät. HE:n perusteluissakin ennakoidaan, että lakimuutos voi lisätä alkoholin kokonaiskulutusta ja erityisesti oluen kulutusta (s. 13).

Olemme päihdetoipujajärjestön näkökulmasta erityisen huolissamme siitä, että alkoholin kulutuksen kasvu polarisoituu siten, että kulutuksen ja haittojen kasvu painottuu jo valmiiksi huono-osaisiin ja haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin. Toisin sanoen: kasvava kulutus lisää päihdehaittoja, joista eniten ja nopeimmin kärsivät päihderiippuvuuteen sairastuneet sekä heidän lapsensa ja muut läheisensä. Lisäksi osa nyt päihderiippuvuuden kehittymisen kannalta riskiryhmään kuuluvista ihmisistä tulee alkoholin käytön lisääntyessä sairastumaan päihderiippuvuuteen. Näin ollen näyttää ilmeiseltä, että päihderiippuvuuden ja muiden päihdehaittojen sekä lähisuhdeväkivallan vastainen työ tulee entistä haastavammaksi, mikäli lakiesitykset tulevat lakeina voimaan.

Julkinen talous

Kun päihdehaitat kasvavat, ne näkyvät muun muassa poliisin, lastensuojelun ja muun sosiaalityön sekä terveydenhuollon kasvavana työ määränä ja siten yhteiskunnan kontolle lankeavina kustannuksina. Menetetyt työvuodet ja työn alentunut tuottavuus ovat myös todennäköisiä seurauksia esitettyjen lakimuutosten toteuttamisesta.

Päihdetoipujajärjestön näkökulmasta on vaikea nähdä, miten rationaalinen ja vastuullinen julkisesta taloudesta huolehtiminen onnistuu tilanteessa, jossa palvelujen kuormitus ja kustannukset kasvavat. HE:n perusteluista jää meille epäselväksi, millä tavoin esitettyjen lakimuutosten kokonaishyödyt julkiselle taloudelle ylittäisivät kokonaishaitat.

Alkon kansanterveydellinen tehtävä

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että hallitus selvittää puoliväliriiheen mennessä muutosta, joka mahdollistaisi alkoholin luvanvaraisen vähittäismyynnin enintään 15,0 prosentin vahvuusille viineille (s. 3). Valistunut arvio lienee, että viinien vähittäismyynnin tuominen ruokakauppoihin väistämättä merkitsee ennen pitkää myös väkevien alkoholijuomien tuloa ruokakauppoihin.

HE:n perusteluissa todetaan myös, että hallitusohjelman mukaisesti Alkon kansanterveydellistä tehtävää ja asemaa ei muuteta (s. 3). Alkon kansanterveydellinen tehtävä on tärkeä tuki myös päihderiippuvuuden ja muiden päihdehaittojen vastaiselle työlle. Kuitenkin on todennäköistä, että hallitusohjelman päinvastaisesta kirjauksesta huolimatta hallitusohjelman muiden kirjausten, muun muassa 15 prosentin vahvuisten viinien vähittäismyynnin mahdollistamisen selvittäminen (s.3) ja HE:n mukainen kehityskulku johtaa ennen pitkää Alkon toimintaedellytysten murenemiseen. Näin ollen, myös Alkon kansanterveydellisen tehtävän näkökulmasta, hallituksen esitys alkoholilain 17 ja 26 §:n muuttamiseksi näyttää toteutuessaan olevan askel suuntaan, johon mielestämme ei tulisi lähteä.

Kunnioittavasti esitämme, että hallituksen esityksen mukaisia alkoholilain 17 ja 26 §:n muutoksia ei tehtäisi, vaan voimassa oleva laki pidettäisiin ennallaan.

Lisätiedot:

Yrmy Ikonen

Toiminnanjohtaja

A-Kiltojen Liitto ry

yrmy.ikonen@a-kiltojenliitto.fi

p. 045 6366629